

**ANTIARITMIK DORI VOSITALARINING TOKSIKOLOGIK
AHAMIYATI VA TAHLILI**

Dilbarov Ulug'bek Farxod o'g'li

Samarqand davlat tibbiyot universitetlari farmatsiya fakultetlari talabasi

Ilmiy raxbar: Baykulov Azim Kenjayevich

Aritmiyalarni davolashning jarrohlik usullari muvaffaqiyatli rivojlanishiga qaramay, farmakoterapiya hali ham ularning oldini olish va bartaraf etish uchun asos bo'lib qolmoqda. Antiaritmik xususiyatlarga ega yuqori samarali va xavfsiz dori vositalarini izlash zamonaviy kardiologiyaning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir.

Antiaritmik dorilar o'ziga xos dori, doza va bemorning individual xususiyatlariga bog'liq bo'lgan bir qator yon ta'sir va toksik ta'sirga olib kelishi mumkin. Antiaritmik dori toksikligining ba'zi asosiy jihatlari:

Kardiotoksik: Ba'zi antiaritmiklar o'tkazuvchanlikni buzishi, yurak tezligini sekinlashtirishi yoki hatto yangi aritmiyalarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, IA sinfidagi dorilar (dizopiramid, xinidin) taxikardiya yoki bradikardiyaga olib kelishi mumkin.

Nevrologik ta'sirlar: Ulardan ba'zilari (masalan, propafenon) bosh aylanishi, bosh og'rig'i, ko'ngil aynishi va hatto tutilishga olib kelishi mumkin.

Gepatotoklik: Ba'zi antiaritmik dorilar jigar funksiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu fermentlar darajasini kuzatish va davriy tekshiruvni talab qiladi.

Allergik reaksiyalar: turli xil allergik reaksiyalar, shu jumladan toshma, qichishish, shishish va hatto anafilaksi.

Elektrolitlar buzilishi: antiaritmiklar qondagi kaliy va magniy darajasiga ta'sir qilishi mumkin, bu esa qo'shimcha aritmiyalarga olib kelishi mumkin.

Teratogenlik: Ba'zi dorilar homilaga zarar etkazish xavfi tufayli homiladorlik paytida kontrendikedir.

Antiaritmik preparatlar bilan davolanish bemorning ahvolini muntazam ravishda kuzatib boradigan shifokor nazorati ostida amalga oshirilishi muhimdir.

Antiaritmik dori vositalarining toksikologik ahamiyati va ularning sifat hamda miqdoriy tahlili haqida quyidagi jihatlarni ko'rib chiqish mumkin:

Antiaritmik dorilar, yurak ritmini normallashtirish va aritmiyalarni davolashda ishlatiladi. Ular turli sinflarga bo'linadi:

I: Na⁺ kanallari blokatorlari (masalan, Lidokain).

I A: Quinidin, Procainamid

I B: Lidokain, Mexiletin

I C: Flecainid, Propafenon

II: Beta-blokatorlar (masalan, Atenolol, Metoprolol, Propranolol).

Ushbu dorilar adrenergik ta'sirni kamaytiradi, yurakning urish tezligini pasaytiradi

III: K⁺ kanallari blokatorlari (masalan, Amiodaron, Sotalol, Dofetilid).

Ular yurakning repolarizatsiyasini uzaytirib, aritmiyalarni kamaytiradi

IV: Ca²⁺ kanallari blokatorlari (masalan, Diltiazem, Verapamil).

Bu dorilar yurak mushaklari va qon tomirlariga ta'sir qilib, yurakning urish tezligini pasaytiradi.

Boshqa dorilar

Adenozin: Odatda paroksizmal supraventrikulyar taxikardiyani davolashda qo'llaniladi.

Digoksin: Yurak mushak faoliyatini kuchaytirish va atriyal fibrilyatsiyani nazorat qilish uchun ishlatiladi.

Toksikologik ahamiyati: Antiaritmik dorilarni qo'llashda toksik ta'sirlar yuzaga kelishi mumkin. Ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Kardiyotoksiklik: Yurakning normal ritmiga salbiy ta'sir ko'rsatishi, yangi aritmiyalarni keltirib chiqarishi.

- Nevrologik ta'sirlar: Ko'ngil aynishi, bosh aylanishi, uyqu buzilishi.

- Gepatotoksiklik: Jigar faoliyatini buzishi mumkin.

Antiaritmik dorilarni tahlil qilishda quyidagi usullar qo'llaniladi:

Sifat tahlili: Dori vositasining tarkibi va samaradorligini aniqlash uchun yuqori samarali suyuqlik xromatografiyasi yoki mass-spektrometriya usullari.

Miqdoriy tahlil: Qon va boshqa biologik suyuqliklarda dori miqdorini aniqlash uchun immunologik usullar yoki gaz xromatografiyasi.

Tahlil natijalari asosida dorining toksik ta'siri, individual xususiyatlar va dozalar ko'rib chiqilishi zarur. Shuningdek, dori vositalarining kimyoviy xavfsizligi va ularning mumkin bo'lgan toksik ta'sirlarini kamaytirish uchun ehtiyotkorlik choralari belgilanishi kerak.

Umuman olganda, antiaritmik dorilarni qo'llashda ularning toksikologik ahamiyatini e'tiborga olish muhimdir, chunki bu yurak salomatligini saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Antiaritmik dorilar turli xil aritmiyalarni, shu jumladan, atriyal fibrilyatsiya, ventrikulyar tachikardiya va boshqa yurak ritmi buzilishlarini davolashda qo'llaniladi.

Xulosa

Antiaritmik dorilarni qo'llashda ehtiyotkorlik zarur, chunki ular toksik ta'sir ko'rsatishi mumkin. Dori tanlashda bemorning individual xususiyatlari va aritmiyaning turini hisobga olish muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. АРЗАМАСЦЕВ Е. В. и др. Экспериментальное исследование токсичности и оценка антиаритмических свойств нового класса соединений: 2-(2-(диалкиламинополиэтокси)) этилкарбоксилатов //КАРДИОЛОГИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК.
2. Трушников Н. Э. и др. ЛЕГОЧНАЯ ТОКСИЧНОСТЬ АМИОДАРОНА. – 2022
3. Султанова Э. М., Ощепкова Ю. И., Салихов Ш. И. Антиаритмический препарат, инкапсулированный в полиэлектролитные микросферы на основе хитозана //Химико-фармацевтический журнал. – 2022. – Т. 56. – №. 4. – С. 7-12.

4. Байкулов А. К., Муртазаева Н. К., Тошбоев Ф. Н. ДИНАМИКА ВЛИЯНИЯ ЛАКТАТДЕГИДРОГЕНАЗЫ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 244-251.
5. Байкулов А. К., Убайдуллаева Г. Б., Эшбуриева Б. Р. Коррекция экспериментальной гиперлиппротеинемии с производными хитозана //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 937-947.
6. Kenjayevich B. A. et al. EKSPERIMENTAL GIPERHOMOSISTEINEMIYANI OKSIDLOVCHI STRESS HOLATIDA KELTIRIB CHIQRISH //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 40. – №. 1. – С. 25-30.
7. Ermanov R. T., Qarshiev S. M., Baykulov A. K. CHANGES IN THE NITRERGIC SYSTEM DURING EXPERIMENTAL HYPERCHOLESTEROLEMIA //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 326-339.
8. Akhmadov J. Z., Akramov D. K., Baykulov A. K. Chemical composition of essential oil lagochilus setulosus //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 263-269.
9. Bayqulov A. K., Raxmonov F. K., Egamberdiyev K. E. Indicators of endogenous intoxication in the model of burn injury in correction with chitosan derivatives //Educational Research in Universal Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 56-63.
10. Baykulov A. K., Norberdiyev S. S. eksperimental giperxolesterolemiyada qondagi gomosistein miqdori bilan endoteliy disfunktsiyasi bog 'liligi //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3 SPECIAL. – С. 396-402.